

Professor Elias Erikssons mörklagda avtal – läkemedelsbolaget Lundbeck skulle godkänna den "oberoende" forskningen om antidepressiva innan den publicerades

11 januari 2018

Avtalet med läkemedelsbolaget Lundbeck runt det antidepressiva medlet Cipramil fanns inte. Allt enligt vad farmakologiprofessor Elias Eriksson vid Göteborgs universitet (GU) berättade för JO och kammarrätten. Men efter nästan ett års strid dök dokumentet plötsligt upp. Den information som getts av Eriksson visade sig alltså vara falsk.

I artikeln *En viktig seger för offentlighet och demokrati* berättas om att de systematiska brott mot offentlighetsprincipen, som begåtts av Eriksson och Institutionen för neurovetenskap och fysiologi vid Göteborgs universitet (GU), nu inte längre är möjliga <http://jannel.se/JO.EliasE.SegerOffentlighetDemokrati.pdf>

Här berättas om dokument i denna affär som det uppenbarligen fanns väldigt goda skäl att hemlighålla.

Avtalet som inte fanns

Den 22 december 2016 utlämnade Institutionen för neurovetenskap och fysiologi vid GU, utifrån en begäran om allmänna handlingar, ett enda kort e-postmeddelande från läkemedelsbolaget Lundbeck: en lista över de studier som gjorts på bolagets antidepressiva medel Cipramil (citalopram), inget mer. Inga fler handlingar fanns.

Det rådde inga tvivel om att min begäran om handlingar gällde *alla* kommunikationer mellan Eriksson och Lundbeck om det på GU utförda forskningsprojektet (dock inte själva det forskningsmaterial om Cipramil som Lundbeck tillställt GU). Eriksson och institutionen svarade (22 december 2016):

"Kommunikationen har främst skett muntligen med Lundbeck och därav har inte fler handlingar i detta ärende kunnat identifieras."

Det var naturligtvis *orimligt* att de utfästelser som Eriksson gjort i förhållande till läkemedelsbolaget i denna offentligt finansierade forskning, de villkor som satts upp, de studieupplägg (protokoll) som skickats från Eriksson till Lundbeck, samt de svar som läkemedelsbolaget gett – bara inte fanns!

Men i en *lång* process fortsatte Eriksson, institutionen och GU att hävda att inga fler handlingar existerade, inga fler handlingar i förhållande till Lundbeck fanns att utlämna:

"att samtliga handlingar i ärendet är utlämnade och ytterligare underlag inte finns vid myndigheten." (prefekt Agneta Holmäng, 3/1-17)

"Det har inte framkommit omständigheter vid internrevisionens genomgång som ger skäl att ifrågasätta berörd medarbetares uppgift [uppgifterna från Elias Eriksson] om att samtliga efterfrågade handlingar/kommunikationer lämnats ut". (Internrevisionen 12/6-7)

"att samtliga handlingar i ärendet är utlämnade och ytterligare underlag inte finns vid myndigheten." (universitetsdirektör Jörgen Tholin, 12/6-17)

Avtalet som plötsligt fanns

Men så plötsligt, strax före avgörandet om dessa handlingar i kammarrätten, dyker dokumentet "**H Lundbeck 110328**" upp.

Nästan ett år har gått från det att jag inlämnade min ursprungliga begäran om allmänna handlingarna i forskningsprojektet. Det viktiga avtalet med Lundbeck, i vilket även Erikssons studieupplägg (forskningsplan) fanns beskriven, hade av Eriksson och universitetet sagts *inte existera*. Internrevisionen vid GU berättade (som ovan) för kammarrätten att det "har inte framkommit omständigheter ... som ger skäl att ifrågasätta berörd medarbetares uppgift om att samtliga efterfrågade handlingar/kommunikationer lämnats ut."

Men till slut (den 3 oktober 2017) hade den ansvariga juristen vid GU (Sara Dahlberg), inför yttrandet till kammarrätten, hamnat i den pinsamma situationen att hon och universitetets ledning fått vetskap om att handlingar som under hela denna tid sagts inte finnas – som de i förhållande till läkemedelsbolaget Lundbeck – faktiskt fanns!

Det är lätt att förstå att ansvarig jurist, internrevisionen och rektor inte ville bli inblandade i denna mörklägningsaffär, men samtidigt ville hitta en väg ut, ett sätt att rädda universitetets rykte. Och man gjorde det genom att låtsas att man nu verkligen grävt djupt, gjort ett omfattande arbete för att utlämna begärda handlingar.

Man beskrev sitt arbete med följande fantastiska ord:

"Universitetet har i anledning av turerna i ärendet gjort ett större "omtag" internt i ärendet."

Det här skulle kunna vara en passande beskrivning i ett ärende där man *först* utlämnat ett större antal handlingar, men *senare* kommit på att det krävs en *än* grundligare utredning för att försäkra sig om att *alla* handlingar var utlämnade. Men i det här ärendet existerade från början *inga* av de i förhållande till Lundbeck begärda handlingarna, och formuleringen om "ett större 'omtag'" klingade så falskt det bara går.

Läkemedelsbolaget Lundbeck skulle godkänna forskningsresultaten "prior to any publication"

Vi har alltså här att göra med ett forskningsprojekt sponsrat med 8 miljoner kronor av offentliga medel från Vetenskapsrådet; en statlig myndighet som gjort många stolta deklARATIONER om vikten av forskningens öppenhet och transparens. Erikssons projekt är vidare sponsrat med 1 miljon från Hjärnfonden och med 1,8 miljoner från AFA försäkring – som i sin beskrivning av projektet berättat att läkemedelsbolagens analys av antidepressiva medel nu skulle göras till föremål för en ny analys av "*oberoende forskare*".

Vad hittar vi då i dokumentet "**H Lundbeck 110328**" som under nästan ett års tid inte fanns, för att sedan plötsligt dyka upp och utlämnas strax innan kammarrättens dom i ärendet?

Jo, vi hittar att ett villkor (2.3) för att läkemedelsbolaget ska ge Elias Eriksson tillgång till studierna om Cipramil är att Eriksson när han är färdig med projektet ("upon completion of

the Research Project”) lämnar en slutrapport till Lundbeck (”submit a final concluding report to Lundbeck”), att denna rapport måste lämnas till bolaget så snart som möjligt (”be provided to Lundbeck as soon as practicably possible following completion of the Research Project”), och att *detta inlämnande till Lundbeck av forskningsresultaten måste ske innan någon form av publicering av resultaten*, så att Lundbeck får möjlighet att göra en granskning av desamma (”in all cases prior to any publication by University allowing Lundbeck a peer review of the Final Report”). [Kursivt här]

- 2.3 The University shall upon completion of the Research Project submit a final concluding report to Lundbeck (”Final Report”). The Final Report shall be provided to Lundbeck as soon as practicably possible following completion of the Research Project and in all cases prior to any publication by University allowing Lundbeck a peer review of the Final Report.

Under rubriken ”Confidentiality” framgår att Eriksson och universitetet förbinder sig att *hemlighålla ”vetenskaplig, teknisk eller annan information och/eller know-how”* som de får tillgång till från Lundbecks studier [den information som Eriksson ska göra en ”oberoende” analys av], men att *detta krav på hemlighållande inte gäller om Lundbeck först godkänt publiceringen av dessa data*.

3. Confidentiality

- 3.1 Each Party shall keep the other Party’s scientific, technical or other information and/or know-how, which they may gain access to during the performance of the Agreement, including the Analysis Datasets (”Project Information”), confidential. Each Party further undertakes to keep confidential (i) all Research Results (as defined below) belonging to the other Party as set out in Article 5, and (ii) information gained in connection with an arbitration as set forth in Article 9.2, including the award rendered by the Arbitration Institute.
- 3.2 The confidentiality obligation set out in Article 3.1 above shall not apply to (i) Project Information published with the prior written consent of the other Party, or (ii) Project Information made available to the public by a third party who did not acquire directly or indirectly the Project Information from the other Party, (iii) Project Information which was, is or become part of the public domain without breach of the Agreement by a Party, or (iv) Project Information which is required by law to be disclosed, in which case the Party receiving such request shall promptly notify the other party of such request.

Här är forskningsplanen och det avtal med Lundbeck om vilka professor Elias Eriksson och Göteborgs universitet i nästan ett års tid gett den falska informationen till JO och kammarrätten att de inte fanns: <http://jannel.se/HLundbeck110328.pdf>

Lundbeck krävde alltså att få se och godkänna resultaten av Erikssons förutbestämda forskning, men de kommunikationer som gått framåt tillbaka om *det* har förstörts – eller ”gallrats”, som det förskönande kallas. Med orden från universitetsjuristen till kammarrätten (3 oktober 2017): ”Det har även förekommit viss tidigare e-postkorrespondens som dock har blivit föremål för gallring.”

Kraven på insyn i det här med offentliga medel sponsrade projektet har visat:

- Allvarliga brott mot grundlagsbestämmelserna där dokument som skulle vara allmänna handlingar lagts ut på läkemedelsbolagens externa webbplats, utan att ges en kopia på universitetet och utan att diarieföras, och på så sätt undandömts från insyn och offentlighet.
- En forskare som ser kommunikationer med läkemedelsbolagen som privata handlingar, där viktiga epostkommunikationer inte behöver sparas, utan godtyckligt kan "gallras" (förstöras), och på så sätt undandras offentlighet.
- Ett medvetet undanhållande av viktiga allmänna handlingar som fanns arkiverade – som Lundbeckavtalet och forskningsplanen ovan. Ett brott som förstärktes av den falska information som getts till kammarrätten och JO om att handlingarna inte fanns.
- Ett system där aktuell forskare och institution inte gett behörig universitetspersonal (som internrevisionens personal) tillgång till de arkiverade eller de i det "digitala arkivskåpet" (läkemedelsbolagens webbplats) förvarade handlingarna, vilket medfört att universitetsledningen (som ovan) kommit att ge falsk information till kammarrätten och JO.
- Dokument – som Lundbeckdokumentet ovan – som utlämnats "under galgen", där universitetsjurist och universitetsledning fått vetskap om de faktiska förhållandena och sett till att dokumenten utlämnats (efter nästan ett år och inför kammarrättens avgörande av målet).
- Ett dokument – Lundbeckdokumentet – som visar ett avtal mellan Eriksson och läkemedelsbolaget, där man satt upp att Lundbeck måste få granska och godkänna data och forskningsresultat innan någon form av publicering av dessa sker – och det i ett projekt som finansieras med offentliga medel av statliga Vetenskapsrådet.
- **De stora ansträngningar** som kan behövas för att återupprätta de demokratiska rättigheterna till insyn i en del av en myndighet, där mörkläggingskultur och brott mot grundlagsbestämmelserna blivit det rådande systemet. Där dessa ansträngningar nu högst sannolikt lett till att Göteborgs universitet i fortsättningen ser till att driva igenom full efterlevnad av grundlagsbestämmelserna.

Janne Larsson

skribent/researcher

janne.olv.larsson@telia.com